

Les lumières de 'Hanouca, le symbole de l'esprit

Les lumières de l'esprit

La signification de 'Hanouca (Première partie)

Le Maharal s'est particulièrement investi dans l'interprétation des passages ésotériques du Talmud que l'on appelle la "Agada". Dans ce commentaire, le Maharal se livre à une réflexion sur la signification de la fête de 'Hanouca.

מהר"ל, חידושי אגדות על מסכת שבת

ואמרו: (שבת כא, ב) מאי חנוכה. דתנו רבנן... שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס, והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים, בהלל והודאה.

ואם תאמר, וכי בשביל שנעשה להם נס בהדלקה, שלא תהיה בטילה ההדלקה, היו קובעין חנוכה. כי מה שחייב להודות ולהלל, זהו כאשר נעשה לו נס ובשביל הצלתו, ולא בשביל שנעשה לו נס לעשות המצוה, כי אין המצוה הנאה אל האדם.

ולפי הדברים אשר בארנו למעלה, כי כוונת היונים לבטל התורה והקדושה של ישראל, כי המצוה לנו היא המעלה שכלית האלקית, ובודאי בטול התורה הוא בטול ישראל. ומצוה זאת גם כן היא בבית המקדש, אשר כל כוונת היונים היה לבטל התורה השכלית והקדושה מישראל, ועיקר הקדושה הוא בית המקדש. ולפיכך קבעו הדלקת הנרות, זכר לנס שנעשה להם במצות ההדלקה.

ועוד יש לומר, שעיקר מה שקבעו ימי חנוכה בשביל שהיו מנצחים את היונים, רק שלא היה נראה שהיה כאן נצחון הזה על ידי נס שעשה זה השם יתברך ולא היה זה מכחם וגבורתם. ולפיכך נעשה הנס על ידי נרות המנורה, שידעו שהכל היה בנס מן השם יתברך, וכך מלחמה שהיו מנצחין ישראל היה מן השם יתברך.

ודוקא נס זה נעשה, כי עיקר רשעת היונים שטמאו את ההיכל, וכמו שאמרו שכשנכנסו יונים להיכל רוצה לומר שהם טמאו את ההיכל וכן אמרו בכל מקום (עבודה זרה נב, ב) אבני המזבח ששקצו אנשי יון, וכן בכמה מקומות. והשם יתברך ראה רשעתם שטמאו היכל שלו, וגם כן גזרו שמד לבטל התורה ומצותיה, ונתן כח ביד חשמונאי שהם כהנים עובדי השם בהיכלו, ואלו נצחום דוקא ולא אחרים, ולפיכך כאשר נצחום טהרו את המקדש. [...]

Maharal de Prague, "Interprétation des récits talmudiques", Traité Chabat

Talmud, traité Chabat 21b : "Quelle est la signification de la fête de 'Hanouca ? Nos sages ont enseigné : lorsque les grecs ont pénétré dans le Temple, ils ont rendu impures toutes les huiles du Temple. Et lorsque les asmonéens les ont vaincus ils ont cherché et n'ont trouvé qu'une seule fiole d'huile et il n'y avait la possibilité d'allumer avec cette fiole qu'un seul jour. Mais un miracle eut lieu et la fiole dura huit jours. L'année suivante, il a été fixé cette période des jours de fêtes avec Hallel (louanges) et remerciements.

Mais on peut se demander si ce miracle concernant l'allumage de la Menora est assez important pour qu'une fête soit décrétée en son nom. Car la raison pour laquelle nous récitons le Hallel (louanges) c'est uniquement lorsque un miracle intervient pour sauver le peuple d'Israël et non pas un miracle qui aurait pour seul but de réaliser un commandement de la Tora, car les commandements ne sont pas de l'ordre d'une jouissance pour les êtres humains !

Selon ce que nous avons dit précédemment, l'intention des grecs est de détruire la Tora et la sainteté d'Israël. Car l'obéissance aux commandements de la Tora est pour nous une élévation au niveau de l'intellect divin. Et il est certain que la destruction de la Tora correspond à la destruction d'Israël. Et ce commandement en question (l'allumage de la Menora) concerne le Temple qui représente la quintessence de la Tora spirituelle et sainte du peuple d'Israël et auquel les grecs se sont attaqués en vue de le détruire. C'est donc pour cette raison que l'allumage des lumières de 'Hanouca (en tant que symbole de cette victoire contre l'intention destructrice des grecs) a été fixé afin de se souvenir à travers ce commandement du miracle qui nous a sauvés des grecs.

Mais nous pouvons également ajouter en ce sens que l'essentiel de la signification pour laquelle nos sages ont fixé ces jours de fête c'est au nom de notre victoire sur les grecs, mais cela n'aurait pas été évident qu'il s'agisse d'un miracle divin car on aurait pu l'attribuer à un rapport de force et de courage favorable au peuple d'Israël. Et c'est pour cette raison qu'un miracle eut lieu lors de l'allumage de la Menora afin que tout le monde sache que la victoire n'est advenue que par l'intervention divine.

Et c'est précisément pour cela que le miracle a eu lieu sous cette forme car l'essentiel du mal perpétré par les grecs est justement d'avoir rendu impur le Temple ainsi que nous l'avons dit plus haut en citant le talmud selon lequel les grecs ont pénétré dans le Temple pour le rendre impur. En effet il est également rapporté dans le Talmud, traité Avoda zara (l'idolâtrie) : "Les pierres du mizbea'h (l'autel du Temple) ont été salies et rendues impures par les grecs", et de nombreux passages similaires sont présents dans le talmud.

Et Dieu constatait leur perversion en assistant à la profanation de son Temple et aux décrets des grecs visant à abolir l'étude de la Tora et le respect de ses commandements, il a alors donné la force aux asmonéens qui étaient les prêtres du Temple voués au service divin et ce sont eux précisément en tant que prêtres qui ont remporté cette victoire afin de purifier le Temple.

Source : Maharal, *Hidouchei Aggadot, traité Chabbat*

Traduction : L. Fraenckel